

Кобзар Тараса Шевченка - видання 1931-го року

Жорстока війна в Україні продовжується. Віковичний ворог - від москаля до росіянина, як вони себе зараз називають, застосовує ту саму руйнівну тактику, щоб знищити Україну, її культуру, її незалежне існування. Бажають знову зробити українців підданим народом деспотичного режиму, який би завжди жив у страхі та приниженні. А якщо цього не вдасться зробити, тоді треба знищити Україну та її народ, і так, щоб і сліду їхнього не лишилося. Ось таку тактику провадили наші вороги протягом століть, і те ж саме продовжується сьогодні.

У важкі та скрутні часи свого існування, український народ часто звертався за порадами та підтримкою до свого пророка - Тараса Шевченка. Проникливі слова поета промовляли народові гірку правду, ганьбили його нестійкість, але й возвеличували героїчні намагання, хоч не завжди й успішні, наповнювали вірою у власні сили, давали вказівки як жити, навчали, що робити, як боротися. Своєрідними словами й думками поет звертався у своєму посланні до живих і мертвих, і ненароджених - до тих, які в Україні, і до тих, що поза її межами - і це особливо зараз актуальне для нас, емігрантів. Героїчні вчинки, завзятість, стійкість наших воїнів у сучасній війні, небувала з'єднаність нашого народу вказують, що ми, нарешті, слухаємо, чуємо і виконаємо Заповіт Тараса Шевченка аж до остаточної перемоги - саме до чого й закликав

поет.

Шевченківський Кобзар - це настільна книга кожного українця. У нашій бібліотеці маємо декілька унікальних видань Кобзарів з особливими ілюстраціями видатних мистців. Кожний мистець по - своєму зображував суть поем Шевченка, передавав власне розуміння їх, а також спрямовував читача до глибших відчуттів. Вибір поем для ілюстрації та стиль і спосіб представлення теми часто залежали від мистецьких засобів, стилевих підходів та переконань, обставин, у яких знаходився мистець у даний час, від політичних подій, які відбувалися тощо.

Унікальним виданням, про яке ведеться мова, є Кобзар, виданий 1931 року, з ілюстраціями мистця Василя Седляра (1899-1937) - монументаліста, живописця, графіка, кераміста. Мистець народився на Полтавщині. У 1919 році закінчив Київську художню школу і одразу вступив до заснованої Центральною Радою у 1917 році (період української незалежності) Української Академії Мистецтв. Засновниками, викладачами та організаторами академії були ректор і професор Михайло Бойчук, брати Кричевські, Б. Бурачек, О. Мурашко, Г. Нарбут та ін. Седляр став учнем і послідовником Михайла Бойчука в майстерні монументального мистецтва. Михайло Бойчук створив так звану "бойчуківську" школу з новим та оригінальним мистецьким стилем, відомим як "візантизм". Цей стиль поєднував

модерні мистецькі течії з народними та візантизмом, що згодом розвинулося до спрощених монументальних форм. Згодом Седляр також керував Межигірським Керамічним технікумом, де виробляли кераміку, фаянс, майоліку. Він був автором кількох монументальних розписів в Межигірському технікумі, Червоно-заводському театрі в Харкові та ін. Його живописні твори експонувалися у Празі, Венеції, Парижі, Берліні. У 1927 році разом з Бойчуком відбув у європейську подорож - Німеччину, Францію, Італію, де його захопили нові течії в графічному мистецтві. Частими гостями у нього були Лесь Курбас, Олександр Довженко, Остап Вишня, Володимир Сосюра, Вадим Меллер. За спогадами очевидців, саме Меллер спонукав Седляра виконати ілюстрації до Кобзаря. Седляр почав працювати над ними наприкінці 20-их років. У сталінські роки політична ситуація в советському союзі почала різко змінюватися не на користь України та української справи. Почалися переслідування, арешти, ув'язнення, нищення інтелектуальної еліти, самогубства. І під впливом цих подій Седляр творив свої картини. Героїв Шевченка Седляр зобразив у тогочасному сталінському вигляді, показав їхні страждання у тяжкі часи терору. Ці ілюстрації графічно віддзеркалюють знущання над народом у советському режимі, правдиво вказували на злочини сталінської доби. Седляр зумів кілько-

ма скупими розчерками тушшю передати емоції радості, розпачу, протесту, безпорадності, вказати на знущання та зловживання. Критики позитивно оцінили високий рівень рисунків. У 1933 Седляреві пощастило видати ще й другий наклад Кобзаря, вже з деякими кольоровими рисунками. Але розгорілася сталінська чистка серед культурних діячів. У 1937 Седляра, Бойчука та багатьох інших заарештували і всіх безпощадно катували. На закритому суді їх звинуватили в абсурдних, видуманих злочинах, мовляв, вони є учасниками націонал-фашистської терористичної організації, шпигунами Ватикану. Вирок суду - смертну кару - підписали сам Сталін, Каганович, Ворошилов. Седляра та Бойчука було розстріляно 13 жовтня 1937 року, а тіла вкинено у спільну могилу в Биківні за Києвом. Більшість творів Седляра, як й інших заарештованих, знищили. Стіни з його монументальними розписами розбивали й замальовували. Було знищено тисячі рисунків Седляра. А Кобзар його був вилучений з бібліотек та книгарень. Ось так знищували українську культуру і... далі нищать.

Любов Волинець

На світлинах: Василь Седляр і його ілюстрації з Кобзаря 1931 року, який знаходиться в Українському Музею і Бібліотеці у Стемфордї, КТ

